

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Göteborgs universitet
Rektor
rektor@gu.se

Utbildningsdepartementet

Dnr:
GU 2019/725

Försöksverksamhet med samverkan kring praktknära forskning (ULF), delredovisning 2018

Försöksverksamheten med samverkan kring praktknära forskning, nedan benämnd försöksverksamheten ULF, bedrivs vid Göteborgs universitet sedan 2017. I föreliggande rapport redovisas hur verksamheten har utvecklats under 2018. Inledningsvis beskrivs den nationella samordningen och därefter utvecklingen i Göteborgsnoden.

Underlag till rapporten har inhämtats från de lärosäten som ingår i Göteborgsnoden, dels från den av Lärarutbildningens samverkansråd tillsatta projektledningen för försöksverksamheten vid Göteborgs universitet. De delar i rapporten som rör den nationella samordningen har tagits fram i samråd med den nationella samordningsgruppen och är gemensamma för de fyra ansvariga universitetet.

De för försöksverksamheten ansvariga universitetet har gett i uppdrag till Universitetet i Sørøst-Norge att utvärdera försöksverksamheten. Till Göteborgs universitets delredovisning bifogas också utvärderarnas delrapport för 2018, vilken är gemensam för de fyra ansvariga universitetet.

Eva Wiberg
Rektor

Maria Jarl, ordförande
samordningsnämnden för lärarutbildning

Försöksverksamhet med samverkan kring praktiktära forskning (ULF), delredovisning 2018

Vi värdesätter det förtroende regeringen visar våra lärosäten genom uppdraget att bedriva en försöksverksamhet med samverkan kring praktiktära forskning under perioden 2017-2021.

Under 2018 har arbetet utvecklats på ett positivt sätt. Ytterligare tjugo lärosäten och åtskilliga skolhuvudmän har anslutit sig till försöksverksamheten. Samarbetet sker inom ramen för fyra noder som har etablerats kring oss som ansvariga universitet. Runt om i landet ingås överenskommelser mellan enskilda lärosäten och skolhuvudmän genom vilka vi tillsammans skapar långsiktigt hållbara förutsättningar för samverkan kring praktiktära forskning.

I delredovisningen för 2018 beskrivs såväl den nationella samordningen som arbetet i de fyra noderna. Delredovisningen 2018 innefattar också en delrapport från den norska forskargrupp som har uppdragits att löpande utvärdera försöksverksamheten. Utvärderarnas delrapport bifogas Göteborgs universitets redovisning.

Eva Wiberg
Rektor
Göteborgs universitet

Johan Staerte
Rektor
Karlstads universitet

Hans Adolfsson
Rektor
Umeå universitet

Eva Åkesson
Rektor
Uppsala universitet

Delredovisning försöksverksamhet med samverkan kring praktikinära forskning, Göteborgs universitet 2018

Försöksverksamheten med samverkan kring praktikinära forskning, nedan benämnd försöksverksamheten ULF, bedrivs vid Göteborgs universitet sedan 2017. I föreliggande rapport redovisas hur verksamheten har utvecklats under 2018. Inledningsvis beskrivs den nationella samordningen och därefter utvecklingen i Göteborgsnoden. Till Göteborgs universitets delredovisning bifogas också utvärderarnas delrapport för 2018 vilken är gemensam för de fyra ansvariga universitetet.

Nationell samordning av försöksverksamheten ULF

Försöksverksamheten ULF är av nationellt intresse och har långsiktiga målsättningar, vilket ställer krav på nationell samordning. Uppdraget samordnas med utgångspunkt i en gemensam avsiktsförklaring undertecknad av rektorerna vid de fyra ansvariga universitetet. De fyra rektorerna har bildat ett huvudmannaråd som träffas årligen.

För samordning, erfarenhetsutbyte och löpande kommunikation inrättades 2017 en nationell samordningsgrupp. Samordningsgruppen består av företrädare med ledningsansvar för lärarutbildning samt av projektledare vid de fyra ansvariga universitetet. Ordförandeskapet i samordningsgruppen alternerar årligen, under läsåret 2018/2019 innehas det av Umeå universitet. Samordningsgruppen rapporterar till huvudmannarådet.

Hösten 2017 bjöds samtliga lärosäten med examenstillstånd för lärarutbildning in att anmäla intresse för medverkan i försöksverksamheten. Under 2018 har fyra noder bestående av totalt 25 lärosäten etablerats. De 21 lärosäten som anmälde intresse för medverkan har knutits till ett ansvarigt universitet enligt följande: Göteborgsnoden (6 lärosäten), Karlstadnoden (4 lärosäten), Umeånoden (6 lärosäten) och Uppsalanoden (9 lärosäten).

Samordningsgruppen har träffats löpande under 2018. Förutom erfarenhetsutbyte kring det arbete som bedrivs inom de fyra noderna förs dialog med nationella aktörer som har intresse av och beröringspunkter med försöksverksamheten.

Under 2018 har möten ägt rum med Skolforskningsinstitutet (januari och november), Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund samt deras studerandeorganisationer (februari), Sveriges Kommuner och Landsting och Friskolornas riksförbund (mars), Skolverket (oktober) och Vetenskapsrådet och ALF-kansliet (maj). I början av året skedde också regelbundna avstämningar med regeringens särskilda utredare för Utredningen om praktikinära skolforskning i samverkan (SOU 2018:19). Vidare genomfördes ett seminarium i Almedalen.

Samordningsgruppen har genomfört en upphandling av utvärdering av försöksverksamheten. Avtal beträffande *Utvärdering av försöksverksamhet gällande samverkan kring praktikinära forskning* (referensnummer EUJ 17 082) har ingåtts mellan Göteborgs universitet, å försöksverksamhetens vägnar, och Universitetet i Sørøst-Norge. Utvärderingen genomförs av en forskargrupp vid Universitetet i Sørøst-Norge under ledning av Tine Sophie Prøitz. Sedan augusti medverkar utvärderarna som observatörer vid vissa av samordningsgruppens möten. Utvärderarna har också genomfört inledande besök i noderna.

För löpande kommunikation och informationsspridning har en nationell webbplats etablerats: www.ulfavtal.se. Kommunikativa insatser samordnas av ett kommunikatörsnätverk bestående

av kommunikatörer vid de ansvariga universiteten, vilka deltar regelbundet på samordningsgruppens möten. En kommunikationsplan har tagits fram och tillsänts samtliga medverkande lärosäten för vidare spridning till berörda skolhuvudmän.

Göteborgsnoden 2018

Vid Göteborgs universitet följde det inledande arbetet med försöksverksamheten under 2017 två delvis olika spår: ett spår för samverkan med skolhuvudmän i regionen, ett spår för samverkan med medverkande lärosäten. Verksamheterna har successivt närmat sig varandra under 2018 men delvis följer arbetet fortsatt två strukturer vilka redovisas nedan. Inledningsvis beskrivs samarbetet med skolhuvudmännen.

Samverkan med skolhuvudmän i regionen

Under 2018 har en överenskommelse om samverkan utarbetats och undertecknats och en konkret samverkansmodell prövats: utlysning av medel för genomförande av ULF-projekt. Organisation, genomförande och preliminära erfarenheter beskrivs nedan.

Organisation

Vid Göteborgs universitet utgör Lärarutbildningens samverkansråd ledningsorgan för försöksverksamheten. Lärarutbildningens samverkansråd är en arena för strategiska diskussioner mellan akademien och skolväsendet och består av representanter på ledningsnivå för Göteborgs universitet, Göteborgsregionen (GR) och Göteborgs Stad.

Samverkansrådet är ett beredande och rådgivande organ. Beslut fattas inom respektive organisation efter förslag och rekommendationer från rådet. För Göteborgs universitets del fattas beslut avseende försöksverksamheten av rektor.

Göteborgsregionen (GR) är en samarbetsorganisation för tretton kommuner i Västsverige. GR:s uppgift är bland annat att verka för samarbete över kommungränserna och att vara ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom regionen. En strategisk del av verksamheten utgörs av nätverk av kommunrepresentanter, såsom utbildnings- och verksamhetschefer, med avseende på bland annat skolformsrelaterade områden. För skolhuvudmännens samordning av försöksverksamheten fyller Utbildningschefsnätverket en viktig funktion då det möjliggör gemensamma diskussioner och ställningstaganden. Beslut om försöksverksamheten fattas av respektive skolhuvudman på rekommendation av nätverket.

Operativt bedrivs arbetet med försöksverksamheten av en projektledningsgrupp. Gruppen leds av projektledare vid Göteborgs universitet, Magdalena Taube. I gruppen ingår också projektledare från GR och Göteborgs Stad.

Överenskommelse om samverkan Göteborgs universitet och skolhuvudmän i regionen

Samarbetet mellan Göteborgs universitet och kommunala skolhuvudmän i Göteborgsregionen (GR) organiseras i enlighet med en gemensam överenskommelse, också benämnd ULF-avtal: "Överenskommelse om samverkan kring praktikinära forskning mellan Göteborgs universitet och skolhuvudmän i Göteborgsregionen" (V 2018/865 – V 2018/877). Överenskommelsen avser perioden 2018-07-01 – 2020-12-31. Den har för Göteborgs universitets del undertecknats av rektor Eva Wiberg. Från skolhuvudmännens sida är förvaltningschef/motsvarande undertecknande part. Överenskommelsen har tagits fram mot bakgrund av den kartläggning av tidigare erfarenheter som genomfördes 2017 och utformats i syfte att hantera identifierade utmaningar. Genomgående betonas samverkansaspekter, liksom

överkomliga trösklar för att möjliggöra och stimulera problemformulering på professionens villkor.

Överenskommelsen har karaktären av en avsiktsförklaring där parterna signalerar en tydlig ambition att ta ett gemensamt ansvar för att etablera hållbara samverkansstrukturer kring praktisknära forskning, till exempel genom att organisera sina respektive verksamheter för att underlätta ett utökat samarbete kring forskning, utbildning och utveckling. Den har inspirerats av de regionala ALF-avtal som finns inom hälso- och sjukvården.

I en bilaga till överenskommelsen beskrivs den konkreta modell för samverkan som tillämpas lokalt: "Modell för samverkan kring praktisknära forskning mellan Göteborgs universitet och skolhuvudmän i Göteborgsregionen: processer för ansökan, bedömning och beslut avseende medel för genomförande av ULF-projekt, version 1."

Den centrala aktiviteten i modellen är utlysning av medel för genomförande av ULF-projekt. I bilagan regleras dels skolhuvudmännens åtaganden i form av en projektöverenskommelse som inför ansökan ska undertecknas både av rektor/förskolechef och av områdeschef/motsvarande, dels former för utlysning och bedömning av ansökningar och former för beslut om beviljande av medel.

Samverkansaktiviteter

Under 2018 har vi utvecklat formerna för och genomfört en utlysning av medel för genomförande av ULF-projekt. Nedan beskrivs utlysningsprocessens viktigaste beståndsdelar och hittillsvarande erfarenheter.

Utlysningen har genomförts i två steg. Steg ett öppnades den 15 oktober och stängdes den 29 oktober 2018. Behörig att i steg ett lämna in en skiss för kommande ansökan var lärare/förskollärare tillsvidareanställda hos huvudman vilken ingått ovan nämnda överenskommelse om samverkan samt lärare/forskare tillsvidareanställda vid Göteborgs universitet.

Över 100 skisser lämnades in i steg ett. Majoriteten av skisserna kom från skol- och förskoleverksamheten. Skisser lämnades in från sju av totalt tretton huvudmän i det regionala samarbetet. De sökande representerade olika skolformer och personalkategorier. Skisserna från Göteborgs universitet representerade fem av totalt åtta fakulteter.

Inkomna skisser bedömdes av en bedömningskommitté bestående av åtta ledamöter, varav fyra från Göteborgs universitet och fyra från skolverksamheten. Ledamöterna utsågs genom nomineringsförfarande och tillsammans har de omfattande erfarenhet av såväl forskning som samverkan.

Efter beredning och bedömning av bedömningskommittén bjöds tjugo skisser in att i steg två lämna in en fullständig ansökan.

Steg två öppnades den 20 december 2018 och stängde den 22 januari 2019. Behörig att i steg två lämna in en fullständig ansökan är disputerad anställd vid Göteborgs universitet och/eller hos huvudman som har ingått ovan nämnda överenskommelse.

I steg två inkom fullständiga ansökningar från sjutton av de totalt tjugo skisser vars sökande bjudits in att medverka i det andra steget. Majoriteten av de huvudsökande i steg två är disputerade anställda vid Göteborgs universitet.

Till den fullständiga ansökan skulle en projektöverenskommelse undertecknad av rektor/förskolechef samt områdeschef/motsvarande biläggas i syfte att säkerställa skol- och/eller förskoleverksamhetens medverkan och åtaganden. Till de sjutton ansökningarna har projektöverenskommelser från totalt 34 unika skolenheter (fritidshem, förskola, grundskola, gymnasieskola) i åtta kommuner bilagts.

Ansökningarna bedöms i enlighet med fyra bedömningskriterier: Forskningsprojektets potential att stärka den vetenskapliga grunden i skola och förskola; Forskningsprojektets potential att stärka samverkan; Forskningsprojektets vetenskapliga kvalitet; Spridning av projektets forskningsresultat och beprövade erfarenhet. Bedömningsarbete avseende de fullständiga ansökningarna pågår för närvarande. Beslut om beviljande om medel är planerat till den 28 mars 2019.

Erfarenheter och preliminära resultat

Erfarenheterna från 2018 är övervägande positiva. Intresset för att delta i utlysningen överträffade våra förväntningar. Intresset speglar en omfattande beredskap och kapacitet hos skolhuvudmännen att på olika sätt samverka kring praktikinära forskning. Den modell vi tillämpar innebär dessutom en lagom hög tröskel i ansökningsprocessen vilket möjliggör professionens medverkan.

Det höga deltagandet har möjliggjorts av ett omfattande kommunikationsarbete. Informationen om försöksverksamheten och utlysningen uppdateras kontinuerligt på Göteborgs universitets webb. Nyheter från försöksverksamheten kommuniceras via Göteborgs stads och Göteborgsregionens webbplatser. Göteborgsregionens nätverksstruktur bidrar till att information om utlysningen på ett samlat och effektivt sätt kan kommuniceras till förskollärare, lärare, förskolechefer och rektorer. Information har också spridits internt inom universitetet genom till exempel rektors ledningsråd, universitetets forskningsnämnd samt forskarskolan Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning (CUL).

Som tidigare nämnts betonas samverkan genomgående i den tillämpade modellen. Samverkansaspekter är ett av flera viktiga kriterier i ansöknings- och bedömningsprocessen. Ett annat exempel är att bedömningskommittén består av ledamöter såväl från universitetet som från skolhuvudmännen. En erfarenhet av den pågående bedömningsprocessen är att sammansättningen har gett en perspektivrikedom som är viktig för att identifiera hög vetenskaplig kvalitet samtidigt som det praktikinära perspektivet säkerställs.

Ytterligare en erfarenhet är att ledamöterna, oavsett om de representerar akademien eller skolväsendet, förefaller vara påfallande överens i sina bedömningar av skisserna i enligt de uppställda kriterierna. Det tyder på en gedigen förståelse för verksamheternas respektive förutsättningar vilket lägger en bra grund för fortsatt utvecklingsarbete.

Vidare visar en översiktlig genomgång av de inkomna ansökningarna flera exempel på medfinansiering och på att såväl universitetet som skolhuvudmännen avser bidra med resurser för att bygga den infrastruktur för långsiktig hållbar samverkan som modellen eftersträvar.

Det kan dessutom noteras att vi fått signaler om att flera av huvudmännen har börjat etablera interna strukturer för samverkan och forsknings- och utvecklingsarbete. Det finns också exempel på att huvudmän har inrättat specifika funktioner med särskilt ansvar för att utveckla arbetet inom området. Den här utvecklingen är en direkt följd av universitetets och huvudmännens samarbete inom försöksverksamhetens ram.

Beslut om vilka ansökningar som ska beviljas medel kommer att fattas i slutet av mars 2019. Erfarenheterna från utlysning- och bedömningsprocesserna kommer därefter att analyseras systematiskt och sammanställas och spridas. Mot bakgrund av analysen ska Lärarutbildningens samverkansråd ta ställning till a) eventuella justeringar av modellen, b) om ytterligare en utlysning ska genomföras och c) vilka andra aktiviteter som bör genomföras inom försöksverksamhetens ram under perioden 2019-2021.

Samverkan med lärosäten i Göteborgsnoden

Under 2018 inleddes och utvecklades, vilket beskrivs nedan, samarbetet med de lärosäten som efter intresseanmälan 2017 valde att samarbeta med Göteborgs universitet.

Organisation

I Göteborgsnoden ingår förutom Göteborgs universitet Högskolan i Borås, Chalmers tekniska högskola, Gymnastik- och Idrottshögskolan, Jönköping University och Högskolan Kristianstad. Samarbetet inleddes på ett upptaktsmöte i februari 2018 på inbjudan av rektor Eva Wiberg. Företrädare för de sex lärosätena har träffats regelbundet under 2018 och utarbetat ett förslag till överenskommelse om samverkan mellan lärosätena, vilken presenteras översiktligt nedan. Överenskommelsen presenterades för lärosätenas rektorer vid ett möte i januari 2019 och kommer inom kort att undertecknas.

Överenskommelse om lärosätessamverkan i Göteborgsnoden

Överenskommelsen har karaktären av en avsiktsförklaring i vilken de samverkande lärosätena deklarerar att de har för avsikt att samarbeta. Överenskommelsen innehåller såväl en beskrivning av organisationen för samverkan som en redogörelse av innehållet i samverkan.

Samverkansorganisationen består av en styrgrupp med representanter för respektive lärosäte vilka ska ha det egna lärosätets mandat att företräda försöksverksamheten. I styrgruppen kommer också skolhuvudmän medverka med två representanter. Vidare består organisationen av lokala samverkansgrupper vid respektive lärosäte.

I den planerade överenskommelsen identifieras två huvudsakliga innehåll i lärosätenas samverkan: dels erfarenhetsutbyte kring de aktiviteter som görs inom försöksverksamhetens ram vid respektive lärosäte (för en mer utförlig redogörelse, se nedan), dels genomförande av olika arbetspaket i syfte att lösa/hantera identifierade hinder och utmaningar avseende samverkan kring praktisknära forskning. Planering av arbetspaketen, vilka ska beskrivas i en verksamhetsplan som styrgruppen ansvarar för att ta fram, pågår. För genomförande av arbetspaketen kommer arbetsgrupper med relevant kompetens från berörda lärosäten att tillsättas.

En översiktlig finansieringsplan har upprättats. Göteborgs universitet avsätter vissa medel för implementering av den ovan beskrivna modellen för utlysning av medel för genomförande av ULF-projekt samt vissa medel för ledning och administration beträffande försöksverksamheten. Resterande medel avsätts för genomförande av samverkansaktiviteter i noden och vid lärosätena. Ingående lärosäten kommer att kunna ansöka om medel från försöksverksamheten. Beslut om medel fattas av rektor vid Göteborgs universitet efter beredning av styrgruppen. Parallellt pågår diskussioner om principer för lärosätenas medfinansiering.

Samverkansaktiviteter vid respektive lärosäte

Högskolan i Borås har startat samverkansgrupper med Borås Stad vilka delvis är relaterade till försöksverksamheten. De tre grupperna fokuserar på a) karriärvägar och professionsutveckling för lärare/läraryrkets attraktivitet, b) verksamhetsförlagd utbildning och c) kommunikation. Det övergripande syftet är att hitta nya och bättre vägar för samarbete kring utveckling av forskningsanknuten lärarutbildning och i grupperna ingår företrädare för både staden och högskolan. Vidare förs samtal med kommunförbundet i såväl Sjuhärad som i Skaraborg för att finna vägar för praktiktäna forsknings- och utvecklingsarbeten, liksom med två fristående skolhuvudmän i Borås. Internt på lärosätet genomförs en förändring av samverkansorganisationen (RUC) i syfte att stärka arbetet med skolutveckling på vetenskaplig grund.

Chalmers tekniska högskola samarbetar sedan tidigare med särskilt utvalda övningskolor inom lärarutbildningen. En central del av samverkan är att så kallade mästarlärare från skolorna anlitas av lärosätet för att stärka praktikanknytningen i utbildningen. Försöksverksamheten ULF stärker samarbetet med skolorna genom att möjligheter till forskningssamarbete tillförs. Två praktiktäna forsknings- och utvecklingsprojekt är under planering.

Gymnastik- och Idrottshögskolan för dialog med Haninge kommun och Järfälla kommun om en överenskommelse om samverkan inom försöksverksamheten ULF. Den planerade överenskommelsen har tre centrala beståndsdelar: i) gemensamma målsättningar och konkreta arbetspaket, ii) styrningsstruktur och projektledaransvar och iii) finansieringsstruktur. Till de planerade arbetspaketet hör utlysning av medel för FoU-projekt kring praktiktäna frågeställningar, genomförande av en regional modell för FoU-inriktade symposier/seminarier, kunskapsutbredning avseende olika publiceringsarenor samt samverkan kring kandidat- och mastersuppsatser. Dialog förs också om huvudmännens medfinansiering.

Vid *Jönköping University* har arbetet inom ramen för försöksverksamheten huvudsakligen handlat om att föra dialog med två kommuner om möjligheten att ingå kombinerade ULF- och VFU-avtal. Forskningsmedel har avsatts internt på lärosätet för att forskare inom forskningsmiljön Praktiktäna utbildningsforskning (PUF) ska kunna bedriva praktiktäna forskning tillsammans med de två kommuner som planeras knytas till försöksverksamheten genom ovan nämnda avtal.

Vid *Högskolan Kristianstad* finns sedan tidigare en forskningsplattform där utlysning av medel för genomförande av praktiktäna forskningsprojekt har prövats under ett par år. Genom medverkan i försöksverksamheten ULF kommer samverkan med berörda skolhuvudmän att formaliseras ytterligare. Parallellt pågår samtal med företrädare för skolhuvudmän i Skåne, samt övriga lärosäten i regionen, om en gemensam samverkansstruktur som inbegriper medfinansiering från såväl lärosäten som huvudmän.

Samverkansaktiviteterna vid *Göteborgs universitet* har beskrivits ovan.